

Time: 2hrs

Marks 60

NB: Figures to the right include full marks assigned to the questions.

Q. 1 Answer in not more than two sentences (Attempt any six) (12)

- a) Write any two presumptions applicable to negotiable instruments.
- b) What is "legal proceedings" under the Bankers Books Evidence Act?
- c) When an instrument becomes a bearer instrument?
- d) Which instruments are entitled to days of grace?
- e) What is the liability of RBI in respect of stamp duty on banknotes?
- f) What is the liability of the drawee of a cheque?
- g) What are the Demand and Time Liabilities as per the banking Regulation Act?
- h) What is the purpose for which the RBI is constituted?
- i) Whether a minor can become a party to a negotiable instrument?
- j) Write any two examples of instruments negotiable by custom.

Q. 2 Short Notes (Attempt any two) (12)

- a) Acceptance of Bill of Exchange
- b) Local Boards
- c) Crossing of Cheques
- d) Reserve Bank as Banker's Bank.

Q. 3 Answer with reasons (Attempt any two) (12)

- i. State whether the following instruments, duly signed by Mr. A are valid promissory notes
  - a) "I promise to deliver 10 bags of rice to Mr. B"
  - b) "I promise to pay rupees one thousand only to Mr. B after one month"
- ii. State whether permission from the RBI is required in the following cases -
  - a) ABC Bank wants to open two new branches.
  - b) PQR Bank wants to shift its branch to another location in the same city.
- iii.
  - a) Mr. A had indorsed a bill of exchange in favour of Mr. B. The bill was dishonoured by the acceptor. Is Mr. A liable to Mr. B ?
  - b) Mr. A has drawn a cheque favouring Mr. B. Mr. A had sufficient funds in his account. Still the cheque was dishonoured by the drawee banker. To whom is the drawee banker responsible?
- iv. XYZ Bank wants to carry out the following transactions. Can it do so?
  - a) Remit the whole of the debt due to it by its directors
  - b) Grant loans on the security of its own shares.

Q.4 Long Answer Type Questions (Attempt any two) (24)

- a) Discuss the business that may be transacted by the RBI.
- b) What is the difference between 'Holder' and 'Holder in Due Course'. What are the various rights and privileges of a Holder in Due Course?
- c) State the provisions regarding dishonor of a negotiable instrument.
- d) State the provisions about board of directors and chairman of banking companies.

कालावधी २ तास

एकूण गुण ६०

उजवीकडील संख्या उत्तराचे पूर्ण गुण दर्शवितात

प्र. १ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (दोन वाक्यांपेक्षा जास्त नाहीत) (कोणतेही सहा) (१२)

- अ) चलनक्षम पत्रकांना लागू असणारी कोणतीही दोन गृहीतके लिहा.
- ब) बँकर्स बुक्स इन्विडन्स कायद्याप्रमाणे "कायदेशीर कार्यवाही" म्हणजे काय ?
- क) एखादे पत्रक धारणी पत्रक केव्हा बनते ?
- ड) कोणत्या पत्रकांना वाढीव दिवस लागू असतात?
- इ) बँक नोटांबाबत रिझर्व्ह बँकेची मुद्रांक शुल्कासाठी काय जबाबदारी आहे?
- फ) धनादेशाच्या आदेशकाची काय जबाबदारी असते?
- ग) बँकिंग रेग्युलेशन कायद्याप्रमाणे मागणी आणि मुदतीची जबाबदारी म्हणजे काय?
- ह) रिझर्व्ह बँकेची स्थापना कोणत्या प्रयोजनाकरिता करण्यात आली?
- ई) अज्ञान व्यक्ती चलनक्षमपत्रकात पक्षकार होऊ शकते का?
- ज) रुढीद्वारे चलनक्षम असण्याच्या पत्रकांची दोन उदाहरणे लिहा.

प्र. २ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

(१२)

- अ) हुंडीची स्वीकृती
- ब) लोकल बोर्ड
- क) धनादेशाचे रेखांकन
- ड) बँकांची बँक असणारी रिझर्व्ह बँक

प्र. ३ सकारण उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन)

(१२)

- १) श्री. अ यांनी स्वाक्षरी केलेली खालील पत्रके वचनचिठ्ठी आहेत का ते लिहा -
  - अ) "श्री. ब यांना तांदुळाच्या १० पिशव्या देण्याचे मी वचन देतो. "
  - ब) "श्री. ब यांना एक महिन्यांनंतर एक सहस्त्र रुपये देण्याचे मी वचन देतो. "
- २) खालील परिस्थितीमध्ये रिझर्व्ह बँकेची परवानगी आवश्यक आहे का ते लिहा -
  - अ) अबक बँकेला दोन नवीन शाखा सुरु करावयाच्या आहेत
  - ब) पीक्यूआर बँकेला त्याच शहरामध्ये अन्य ठिकाणी शाखा स्थलांतरित करावयाची आहे.
- ३) अ) श्री. अ यांनी श्री. ब यांना हुंडीचे पृष्ठांकन केले. सदर हुंडीचा स्वीकृतीकर्त्याने अनादर केला. श्री. अ श्री. ब यांना जबाबदार आहेत का?
  - ब) श्री. अ यांनी श्री. ब यांचे नावाने धनादेश दिला. श्री. अ यांचे खात्यात पुरेशी शिल्लक असूनही आदेशी बँकेने सदर धनादेशाचा अनादर केला. आदेशी बँक कोणाला जबाबदार आहे?
- ४) क्षयज्ञ बँक खालील व्यवहार करू इच्छिते. असे करता येईल का?

- अ) बँकेच्या संचालकांकडून येणे असलेले सर्व कर्ज माफ करणे
ब) स्वतःच्या भागांच्या तारणावर कर्ज देणे

प्र. ४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेहीदोन)

(२४)

- अ) रिझर्व्ह बँक करू शकते अशा व्यवसायांची चर्चा करा.
ब) "धारक" आणि "साधिकार धारक" यामधील फरक काय आहे? साधिकार धारकाचे विविध अधिकार आणि विशेषाधिकार काय आहेत ?
क) चलनक्षम पत्रकाच्या अनादरासंबंधीच्या तरतुदी लिहा.
ड) बँकिंग कंपनीचे संचालक मंडळ आणि अध्यक्ष याबाबतच्या तरतुदी लिहा.

munotes.in